

**ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
„ЗДРАВЉЕ БЕЗ ПРЕДРАСУДА:
ЕДУКАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА
У ЦИЉУ СУЗБИЈАЊА
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ РОМА“**

I Доноси се Програм „Здравље без предрасуда: Едукација здравствених радника у циљу сузбијања дискриминације Рома“ (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

**СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-87/25-I**

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум / Date 11.10.2025 год.

Наш знак / Our ref

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ

„ЗДРАВЉЕ БЕЗ ПРЕДРАСУДА: ЕДУКАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА У ЦИЉУ
СУЗБИЈАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ РОМА“

У Крагујевцу
31.10.2025. год.

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Проф. др Снежана Радовановић

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

1. Увод и позадина проблема

Према резултатима Пописа становништва, домаћинства и станова 2022. године у Републици Србији је регистровано 131 936 Рома, или 2,05% од укупног броја становника Србије. У односу на Попис из 2011. године код Рома у Србији је забележен популациони пад који треба посматрати из различитих углова; оног који је одређен природном компонентом која је код Рома позитивна; из угла миграционе компоненте чији статистички исказ је тешко потврдити на директан начин; и из угла који је својствен за ромску популацију и остале флотантне етничке групе, а односи се на променљивост исказа о националној припадности у пописима становништва. Према резултатима Пописа 2022. године више од $\frac{2}{3}$ Рома је сконцентрисано у Регионима Јужне и Источне Србије (38,4%) и Војводине (31,0%). У Београдском региону је пописано 17,6%, а у Региону Шумадије и Западне Србије 13,0% од њиховог укупног броја у Србији.

Иако Устав гарантује право на здравствену заштиту, ромска популација се суочава са системским препрекама, дискриминацијом и културолошким неразумевањем које ограничавају њихов приступ здравственим услугама и умањују поверење у систем. Ове препреке укључују административне компликације, комуникацијске баријере и културне предрасуде, које додатно погоршава социо-економска рањивост. Здравствени радници имају кључну улогу у обезбеђивању једнаког приступа квалитетној здравственој заштити за све пацијенте, укључујући маргинализоване заједнице попут ромских заједница. Превазилажење ових неједнакости захтева информисан, културно осетљив и родно одговоран приступ здравствених радника. Ромска популација у Србији има значајно нижи ниво здравствене писмености и обухват превентивним прегледима у поређењу са већинском популацијом, што негативно утиче на њихове здравствене исходе.

Дискриминација и даље представља озбиљан изазов, трећина ромских пацијената пријављује неједнак третман у здравственим установама и избегава одлазак лекару због негативних претходних искустава. Многи ромски пацијенти имају утисак да су здравствени радници према њима мање пажљиви, да их превише испитију

или показују пристрасност. На пример, Ромкиње су известиле о случајевима у којима су здравствени радници одбили физички контакт током прегледа, што су оне приписале стереотипима.

Социо-економски фактори додатно компликују ситуацију. Више од 60% ромских домаћинства у Србији нема приступ основној санитарији, што повећава учесталост болести као што су туберкулоза и хепатитис. Географска изолованост, с обзиром на то да многе ромске заједнице живе у удаљеним руралним областима или неформалним насељима, додатно отежава приступ здравственим установама. Ромски пацијенти се неретко ослањају на чланове породице као пратњу приликом посета лекару због неповерења и страха од дискриминације, што смањује њихову самосталност у тражењу неге.

---

2. Општи циљ пројекта:

Допринос изградњи инклузивног и недискриминаторног здравственог система у коме сви грађани, укључујући ромску популацију, имају равноправан приступ здравственој заштити.

---

3. Специфични циљеви:

1. Повећати знање и сензибилисање здравствених радника за положај Рома и проблем дискриминације у здравственом систему.
  2. Унапредити комуникацију и понашање здравственог особља према ромским пацијентима.
  3. Развити препоруке и моделе добре праксе за дугорочно смањење дискриминације у здравству.
-

4. Циљна група:

- Примарна: 60 здравствених радника (лекари, сестре, административно особље)
  - Индиректна: Ромска популација у локалној самоуправи
-

5. Активности:**A1. Израда програма и материјала за едукацију**

- Садржај: закони о забрани дискриминације, културолошка осетљивост, комуникацијске вештине
- Материјали: приручник, презентације, сценарији случајева

A2. Реализација 5 едукативних радионица

- Рад са малим групама
- Употреба студија случаја, симулација и дискусија

A3. Израда препорука и завршни извештај

- Анализа резултата
  - Препоруке за системске мере (нпр. редовне обуке, присуство здравствених медијатора)
-

6. Индикатори успеха:

Циљ	Индикатор	Начин мерења
-Повећање знања о дискриминацији	Најмање 80% учесника показује боље резултате на пост-тесту	Анкетни упитници пре и после обуке
-Повећана сензибилност и разумевање ромских проблема	90% учесника изражава спремност за примену новог знања	Евалуациони упитник
-Успешно спроведене обуке	5 радионица реализовано, 60+ учесника	Присуство, извештаји са догађаја
-Препоруке за даљи рад	Израђен финални документ са предлозима	Програмски извештај

---

7. Ризици и мере ублажавања:

Ризик	Мера
Недовољна мотивација здравствених радника	Сарадња са управом установа
Технички/логистички проблеми	Правовремена организација, резерва алтернативног простора
Стереотипи и отпор према теми	Искусни модератори, фокус на практичне последице и етику

8. Одрживост пројекта:

- **Институционална:** Пројекат подстиче укључивање антидискриминационих тема у редовне интерне едукације здравствених установа.
- **Финансијска:** Нискобуџетне едукативне активности могу се спроводити и након пројекта, са минималним трошковима.
- **Социјална:** Јачање поверења између ромске популације и здравствених радника може трајно побољшати здравствене исходе у заједници. Значајну улогу у томе имају здравствени медијатори.
- **Мултипликативни ефекат:** Приручници и методологија могу се пренети у друге градове/општине.

9. Партнери (опционо):

- Домови здравља и здравствене установе виших нивоа здравствене заштите
- Канцеларије за инклузију Рома
- НВО које се баве људским правима и јавним здрављем
- Министарство здравља / локална самоуправа

10. Буџет (пример):

Рачун	Износ (РСД)
Хонорари за едукаторе (5 дана)	200.000
Штампа едукативног приручника (50 примерака)	30.000
Простор, логистика, освежење	50.000
Материјал за радионице	15.000
Администрација и извештавање	30.000
УКУПНО:	325.000

11. Временски оквир (гантограм по месецима):

Активности	M1	M2	M3	M4
Припрема и организација	+			
Израда материјала	+			
Реализација обука		+	+	
Евалуација и извештај				+

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма је проф. др Сања Коцић, специјалиста Социјалне медицине, субспецијалиста Здравственог васпитања

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД Директора проф. др Снежана Радовановић